

Wydarzenia

Zespół Akt Towarzystwa Naukowego Krakowskiego na liście Programu UNESCO Pamięć Świata

W piątek, 28 września 2018 roku w Belwederze, siedzibie prezydenta RP, miejscu szczególnie związanym z postacią Marszałka Józefa Piłsudskiego, odbyła się uroczystość ogłoszenia III edycji Polskiej Listy Krajowej Programu Pamięć Świata – edycji wyjątkowej, bo mającej miejsce podczas jubileuszu 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Wydarzenie zostało objęte patronatem narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Andrzeja Dudy, w Stulecie Odzyskania Niepodległości 1918–2018. Wzięli w nim udział Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta, goście zagraniczni reprezentujący litewskie i łotewskie komitety ds. UNESCO i komitety Programu Pamięć Świata.

Podczas uroczystości Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, Przewodniczący Polskiego Komitetu Programu UNESCO Pamięć Świata – dr Wojciech Woźniak i Sekretarz Generalny Polskiego Komitetu ds. UNESCO – prof. Sławomir Ratajski, wręczyli certyfikaty przedstawicielom instytucji przechowujących wpisane na Listę obiekty. Lista została poszerzona o 21 obiektów. Liczy obecnie 43 dokumenty i kolekcje. W imieniu Archiwum Nauki PAN i PAU certyfikat odebrał Dyrektor Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, dr Adam Górski.

Uroczystości towarzyszyła wystawa „Dokumenty Niepodległej”, która 29 i 30 września została udostępniona zwiedzającym podczas Dni Otwartych w Belwederze. Na wystawie prezentowane były obiekty wpisane na Polską Listę Krajową w ramach III edycji programu UNESCO „Pamięć Świata”, a wśród nich materiały archiwalne z zasobu:

Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności – *Akta Towarzystwa Naukowego Krakowskiego oraz najstarsze dokumenty Polskiej Akademii Umiejętności do chwili odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.*

Czas zaborów był dla polskiej nauki okresem niezwykle trudnym. Nie było mowy nie tylko o nieskropowanych badaniach, ale i o zachowaniu ciągłości badawczej poszczególnych gałęzi wiedzy. Działające w latach 1815–1872 Towarzystwo Naukowe Krakowskie było

instytucją, która w tych warunkach podjęła się niezwykle trudnego zadania, jakim było budowanie i rozwijanie polskiej nauki – między innymi poprzez inicjowanie i kształtowanie badań naukowych, oraz przewodzenie życiu naukowemu. Szeregi towarzystwa zasilali przez lata najwybitniejsi przedstawiciele polskiej nauki i kultury, wśród nich: książę Adam Jerzy Czartoryski, Ignacy Domeyko, Aleksander Fredro, Oskar Kolberg, Joachim Lelewel, Jan Matejko, Adam Mickiewicz, Jan Śniadecki. Towarzystwo, związane u zarania swej działalności z Uniwersytetem Jagiellońskim, dało w 1872 roku początek Akademii Umiejętności, obecnie Polskiej Akademii Umiejętności.

Zespół akt Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, liczący około 2,5 m.b. ksiąg i luźnych dokumentów, to jedyny w swoim rodzaju szczegółowy opis działania instytucji, która poprzez rozwój nauk i kształcenie kolejnych pokoleń kładła podwaliny pod niepodległe państwo polskie. Akta te są tym cenniejsze, że przez lata Towarzystwo było jedyną tego rodzaju organizacją na ziemiach polskich, a dokumentacja działalności zachowała się w stanie niemal kompletnym (przetrwiała bez większych uszczerbków zarówno czas zaborów, jak i obie wojny światowe).

Prowadzone z wielką starannością dzienniki podawcze, skrupulatnie spisywane księgi protokołów, akta oddziałów i komisji, a także akta majątkowo-finansowe to materialny obraz kształtowania się nowoczesnej nauki polskiej. Zawarty jest w nich niezwykle cenny materiał do badań dziejów nauk humanistycznych, ścisłych i przyrodniczych (między innymi z zakresu botaniki, geologii i zoologii), piśmiennictwa i języka polskiego, a także pionierskie inicjatywy dotyczące ochrony zabytków archiwalnych i muzealnych. Akta Towarzystwa Naukowego Krakowskiego dokumentują również proces jego przekształcania w Akademię Umiejętności, ukazując dalszą drogę rozwoju organizacyjnego i naukowego jedynej na ziemiach polskich instytucji naukowej, reprezentującej naukę polską również w kontaktach zewnętrznych.

BERNADETA WILK

Archiwum Nauki PAN i PAU

